

136

S láskou neobchodujem

Andrea
Coddington

Hovorí sa o nej, že je americká Slovenka, ktorá už roky žije v hlavnom meste sveta. Prečo tam však odišla, čo v New Yorku hľadala, či to našla a koho tam navždy stratila, o tom hovorí novinárka Andrea Coddington.

Čo predchádzalo vášmu odchodu do Ameriky?

Vyštudovala som žurnalistiku ešte v čase, keď sa dala študovať iba na Univerzite Komenského v Bratislave a novinárčinou som sa začala už počas školy aj živiť. Najskôr som robila vo verejnoprávnej televízii na oddelení zahraničného spravodajstva, kde som začínala ako pomocník, ktorý nosí „veľkým redaktorom“ kazety a nakoniec som sa podobným redaktorom stala aj ja. Potom som prešla do súkromného rádia, ktoré v tom čase práve vznikalo. Keď mi ponúkli, aby som pre rádio začala robiť spravodajstvo, chytila som sa. Aj keď spočiatku išlo len o krátke správy, pustili sme sa do toho a postupne sme si vytvorili spravodajský tím a dopracovali sme sa k veľkému spravodajskému žurnálu a obsažným reportážam.

Celkom pekne rozbehnutá kariéra. Prečo potom tie zbalené kufre?

Do Ameriky som odišla ako vyslaná redaktorka rádia tesne po páde dvojčiek, Svetového obchodného centra. Bol to môj nápad, pretože Amerika bola vždy mojím snom, no nikdy predtým som tam nebola. V rádiu sa mi už žiadala zmena, navyše som sa ocitla aj na takej osobnej križovatke. Vedenie rádia som požiadala, aby ma na rok vyslalo do New Yorku a – vyšlo to.

Mali ste ako nováčik vo veľkom svete dostatok práce?

Robila som na začiatku reportáže aj pre televíziu, dostala som sa do Bieleho domu, do amerického senátu, urobila som množstvo exkluzívnych rozhovorov. A do rádia to bolo jednoduché, pretože išlo o denné telefonáty. Navyše v New Yorku žil jeden Slováč, ktorý mal na jednom americkom televíznom kanáli kúpený vysielací čas

Pol hodinu bežali talianske správy, pol hodinu poľské a pol hodinu slovenské správy. Začala som pre neho pracovať, no licencia stála obrovské peniaze a čím ďalej, tým bola takáto výroba náročnejšia. Zo začiatku mi veľmi pomohol, pretože mi vybavil ubytovanie, požičal mi svoje auto, mala som počítač a telefón...

Akú atmosféru bolo cítiť medzi ľuďmi po septembri 2001?

Predovšetkým to bolo veľmi smutné. Najviac bolo cítiť obyčajný, nefalšovaný ľudský strach. Celé mesto bolo akési šedivé, všade viseli americké zástavy, z dvojičiek sa ešte veľmi dlho dymilo a v Afganistane sa začala vojna. Takže ľudia netušili, čo bude ďalej. V prípade nebezpečenstva vyhlásili v meste bezpečnostný stupeň v závislosti od závažnosti: žltý, oranžový alebo červený. Keď sa znova objavila hrozba teroristického útoku alebo sa objavil antrax, vyhlásili červený stupeň a celý Manhattan hermeticky uzavreli. Vzdušný priestor, všetky tunely a mosty. Predstavte si, že ako matka dvoch detí pracujete niekde v New Jersey a odrazu sa neviete dostať k deťom, pretože vám uzavreli most. Dnes, a to hovorím veľmi rada, je situácia celkom iná. Od roku 2004 až do roku 2006 sa narodilo viac detí ako kedykoľvek predtým.

A dôvod?

Ľudia vravia, že nastal posttraumatický efekt. Akoby sa z toho veľmi, veľmi rušného životného štýlu po páde dvojičiek vrátili k podstate a k iným hodnotám. New York sa odrazu stal mestom detí, kočiarikov a mladých rodín.

Čo bolo pre vás najsilnejším zážitkom?

Ísť do New Yorku bol môj sen, mala som svoju predstavu o meste aj o Amerike. Ale keď som to všetko videla, zažila a nejaký čas žila, povedala som si, že toto teda pre mňa nie je. A to som pritom mala prácu, bolo o mňa postarané, no napriek tomu... Prekážali mi úplné drobnosti: že nešoférujem svoje vlastné auto, že na to, aby som sa niekam dostala, cestujem smradlavým metrom, že musím so sebou vláčiť milión vecí od notebooku až po kufník, v ktorom mám oblečenie na večer a že si nemôžem dať ani päťminútovú sprchu, keď sa prezliekam z jedného do druhého. No bola tu aj druhá vec: Američania si počas rozhovoru dôsledne zachovávajú bontónových sedemdesiat centimetrov odstupu. Tak ako sa pozhovárate s kamarátmi, s kolegami a so známymi tu, tak sa v Amerike neporozprávate. Nedá sa to vôbec porovnať.

Nikto vás nikdy nepresviedčal, aby ste sa vrátili domov? Rodičia, kamarátky....

Ja sama som chcela ísť domov, nikto ma ani volať nemusel. Mala som rezervovanú ročnú otvorenú letenku s pevným dátumom. Prečo som nakoniec ostala? Tým dôvodom bol Bill, s ktorým som sa jedného dňa zoznámila...

Pripustili ste si niekedy predtým, že by podobný vzťah mohol prichádzať do úvahy?

Samozrejme, neplánovala som to, nikdy som nemala ambíciu začať si s Američanom. Ani

s Billom to nebolo také jednoznačné. V tom čase som pracovala s niekoľkými slovenskými dievčatami v jednej reštaurácii... Mala som dostatok voľného času a vrela som si, že dve-tri šichty navyše zvládnem. Vydržala som tam asi mesiac, pretože to bol môj životný horor. Bola to ukážková prehliadka vydierania a vulgarizmu, úplne zlé. Bill bol môj jediný zákazník, ktorý v ten deň prišiel. Elegantný, príjemný pán, ktorý pri platení položil na stôl svoju vizitku. Povedala som si, že musí byť naozaj blázon, ak si myslí, že mu zavolám!

Ale zavolali ste...

Vizitka ostala zabudnutá asi dva týždne, ale jedného dňa som bola pozvaná na párty k dievčatám, s ktorými som pracovala. Mala som však ešte päť hodín času a tak, keď som tú vizitku našla, zavolala som Billovi, či spolu neskočíme na pivo. Prišiel do piatich minút, nakoniec som ho vzala so sebou aj na tú párty. Keď jeho firma zakrátko usporadúvala stretnutie pre veľvyslancov z OSN, pričom ja som to brala ako skvelú príležitosť na získanie nových kontaktov. Cítila som sa tam ako ryba vo vode, pretože sme práve vyhrali majstrovstvá sveta v hokeji

a táto téma aj medzi veľvyslancami celkom rezonovala. Po akcii sme šli s Billom na večeru, potom ma odprevadil na vlak, zamával mi a povedal len „Take care!“

Čakali ste niečo iné?

Už sa vyslovene žiadalo, aby sme sa aspoň pobožkali! Ďalšie rande sa skončilo podobne, až som si pomyslela, či je tento chlap vôbec v poriadku... Samozrejme, už vtedy mi imponoval. Prišla oslava mojich narodenín a dostala som od neho zvláštny darček – štyri dni na Floride. Tak sme tam spolu odišli, lady sa prelomili a my dvaja sme odvtedy boli stále spolu.

Zaujímali sa o krajinu, z ktorej pochádzate?

Áno, napriek tomu, že celá jeho rodina je z New Yorku, Bill chcel o Slovensku vedieť čo najviac. Veľa si o ňom študoval a pri mojej práci sa na neho dosť nalezlo. Pre mňa však bolo podstatné, že sme si po každej stránke veľmi „sadli“ a cítila som sa pri ňom veľmi bezpečne. Boli časy, že som myšlienku na návrat domov ešte stále nezavrhl. No po svadbe sa to zmenilo. Všetko bolo tak trochu vytrhnuté z reality: mohla som si nechať čas na to, aby som si našla prácu, akú by som chcela, mali sme byť v centre mesta, mala som spoločnosť...

Chýbalo vám niečo?

Otehotnela som plánovane asi rok po svadbe, Bill to vedel, samozrejme, prvý a bol veľmi šťastný, ale v tej chvíli mi chýbala mama a sestry. Celé tehotenstvo bolo našťastie bezproblémové rovnako ako pôrod malej Sary.

Mama za mnou prišla dva týždne po pôrode a ja som bola šťastná, pretože to všetko bolo pre mňa niečo celkom nové a neznáme. Pri druhom dieťati to šlo oveľa ľahšie (smiech). Našťastie, bývali sme blízko Central Parku a stretávali sme mamy s kočíkmi, odvšadiaľ sa na nás hrnuli ponuky toho, čo všetko sa dá v meste s dieťaťom robiť. Bola som šťastná a Bill bol perfektný tatko, ktorý deti miloval...

Mark mal však od začiatku zdravotné problémy, ktoré celú situáciu trochu komplikovali...

Markovi hneď po narodení diagnostikovali závažnú poruchu zrážanlivosti krvi. Bolo to jedno z najhorších období, pretože vaše malé, čerstvo narodené bábätko má odrazu životný problém! Keď ho prebaľujete, má plnú plienku krvi, no hrôza. Zostarla som vtedy hádam o dvadsať rokov. Prvou starostou lekárov bolo zastaviť krvácanie a potom nás preložili na detskú hematológiu – onkológiu. Mark mal žltičku, bol veľmi veľký, na hlavičke mal hematómy, krvácal mu penis, všade hadičky a dlahy... Keď som chcela dojsť, Bill musel držať infúzku, aby sme sa s Markom k sebe vôbec dostali...

Ako je na tom váš syn dnes?

Ak to vezmeme veľmi zrýchlene, Markovi sa odvtedy nič vážne nestalo. Už to nie je bábo, ale malý chalan. Zdedil zvláštnu mutáciu génov, jeho diagnóza sa podobá

138

hemofilii a jeho krv sa vôbec nezráža. Veľmi rýchlo a ľahko sa mu vytvoria na tele modriny, a keď sa poreže, nikdy sa mu neurobí chrastička. Máme však doma stále lieky a injekcie na zrážanlivosť krvi a vieme, čo v takom prípade treba robiť. Jeho stav by sa nemal ďalej zhoršovať, ale na rozrazenú peru alebo buchnutú hlávku sme pripravení. Dá sa s tým žiť, aj keď stres, či sa nestane niečo vážnejšie, ten tu stále je. Verím, že on sám sa s tým naučí žiť, pretože je to jedno zlaté a prítulné dieťa, ktoré hovorí, že má special blood.

Nie všetko však skončilo šťastne. Môžeme hovoriť o Billovi, o vašom manželovi?

Sú to už takmer štyri roky. Už to nie je také čerstvé, ako keby sa to stalo len včera... Bill tragicky zomrel. Bolo to zlé. Hrozne zlé. Okamžite za mnou prileteli naši a ostali so mnou, ale to, čo nasledovalo, bolo úplne surreálne, pretože jeden deň spolu večeriate a na druhý deň musíte premýšľať nad tým, či jeho telo spáliť alebo pochovať. Po prvej vlne úplného smútku si človek uvedomí, že ho čaká množstvo vecí, ktoré môže urobiť iba on a dostane sa do kolotoča povinností a úkonov. Žila som tak, akoby som sa sama na seba pozerala z výšky. Niektoré momenty z tohto obdobia mám úplne vymazané z pamäte a nespomínam si na ne.

Nepremýšľali ste nad tým, že by vám v tejto situácii bolo ľahšie na Slovensku?

Jediná logická cesta bola vrátiť sa domov, lenže v takej situácii, v akej som sa nachádzala, som potrebovala mať istotu,

OTÁZKY

že ráno mám kam dieťa odviezť do škôlky alebo do školy, že večer budeme mať na stole chlieb a strechu nad hlavou. Úplne primárne veci. Bola som taká vyčerpaná, že som nemala ani pomyslenie na nejaké sťahovanie. Potrebovala som si vydýchnuť, zabezpečiť, aby sme opäť ako tak normálne fungovali a žili...

Ste autorkou dvoch kníh, pričom tá prvá, Mal to byť pekný život, bola o vás. Šlo o terapiu, o pokus vypísať sa z toho všetkého?

Ani by som nepovedala, že to bola terapia. Bol to nápad, ktorý sa mi zdal byť spočiatku celkom nereálny, pretože písanie kníh nebolo mojou ambíciou. No odrazu, keď som si k tomu sadla, bolo hotových prvých štyridsať strán a ani neviem ako. Ľudia, ktorí ich čítali, povedali, že je to dobré. No až teraz, s odstupom času môžem povedať, že všetky pekné chvíle, ktoré som prežila s Billom, som prvýkrát prežívala ako pekné až pri písaní kníh. Dovtedy som plakala, bolo mi smutno, bolo mi zle, no odrazu tu boli spomienky. Pekné spomienky. Myslím si, že v tej knihe je to cítiť.

Kde ste hľadali námet na druhú knihu?

S hlavnou hrdinkou knihy Židovka, so Sofiou, som sa zoznámila v Piešťanoch na tenisových kurtoch.

Dali sme sa do reči a vysvitlo, že obe žijeme v New Yorku. Je to veľmi sympatická žena, otvorená a zaujímavá. Vytušila som v nej ambíciu trošku sa prezentovať, a keď sme si nakoniec povedali, že ideme na to, netušila som, kam až sa dostanem. Začala som písať jej príbeh, no veľmi rýchlo som zistila, že vlastne vôbec nič neviem a čím viac som si o problematike chcela naštudovať, tým to bolo horšie. Chcela som sa čo najviac vžiť do jej myslenia a cítenia, na druhej strane sa vynorili historické a náboženské fakty, jidiš výrazy, hebrejčina, jednoducho veľa pre mňa nových vecí. Ale presne toto mám rada, beriem ťažké úlohy ako výzvu.

Čím vás zaujal život neznámej ženy z tenisových kurtov?

Sofia má päťdesiatšesť rokov a jej mama prežila koncentračný tábor v poľskom Auschwitzi. Otec, partizán, sa do koncentračného tábora nedostal. Obaja rodičia boli praktizujúci, veriaci Židia. Okrem politickej situácie v našej krajine však mladému dievčaťu bolo proti srsti aj rozhodnutie rodičov, že za muža si nesmie vziať nikoho iného, len Žida. Sofia odišla do Ameriky a tam sa zaľúbila. Cez jej príbeh som vyrozovala všetko: ako sa žilo v komunistickom Československu, ako sa žilo emigrantom v slobodnej Amerike, aké tradície musela dodržiavať, aký mali význam, ako hľadala svoje miesto a vlastnú pozíciu v rámci náboženstva a spoločnosti.

Vraj ste sa pri hľadaní faktov o živote Židovky dostali

aj k vzácnemu dokumentu, ktorý doteraz ležal v trezore. O čo išlo?

Keď Steven Spielberg nakrútil film Schindlerov zoznam, výťažok z neho venoval na zozbieranie výpovedí ľudí, ktorí prežili utrpenie v koncentračných táboroch po celom svete. Najal si človeka, ktorý týchto ľudí našiel a natočil ich spovede. Matka mojej hlavnej hrdinky bola jednou z asi šesťdesiatdva tisíc ľudí, roztrúsených po svete. Keďže v knihe je celá kapitola venovaná práve Sofijinej mame, chcela som, aby to bolo autentické. Originál kazety je v archíve v Los Angeles a kópia v mojej obývačke. Potom sme si ju spolu so Sofiou pozreli...

Ona ten záznam vtedy videla rovnako ako vy prvýkrát?

Presne tak. Ona na rozdiel odo mňa neplakala, len vravela: „To je moja mama, to je moja mama.“ Jej mama hovorila o tom, ako počuli kričať ľudí, keď ich pálili. To potom premýšľate nad tým, ako je možné, že takáto žena mala vôbec po tom všetkom deti? Ako je možné, že mohla milovať, normálne žiť... Kontaktovali sme množstvo ľudí na Slovensku, v Kanade, v Amerike, všetky osudy opísané v knihe sú skutočné.

Kniha je napísaná a na pultoch kníhkupectiev. Čomu sa teraz venujete?

Zabezpečujem na rôzne eventy svetoznáme celebrity. Ako sa mi ich darí zháňať? Predstavte si, že mi zavolá neznámy človek a vraví: Počul som, že ste v New Yorku. Nevedeli by ste mi dohodnúť Donaldu Trumpa, Teda Turnera alebo niekoho podobného? No a ja sedím v tej mojej obývačke a smejem sa, či si fakt niekto myslí, že s týmito ľuďmi kávičkujem. Lenže potom som si k tomu sadla a z tých pätnástich obrovských mien som sa k pätnástim nakoniec dostala. Dá sa to. Moji kolegovia vravia, že za dva roky sa im nepodarilo to, čo mne za dva týždne (smiech). Páči sa mi, keď sa podarí to, čo sa v počiatočných javí ako celkom nemožné. Toľko vecí v mojom živote bolo utópiou, že som v sebe potlačila skeptika a som optimista.

Čo otázka lásky? Aj v nej ste ešte optimistická?

Ak by mal v tomto momente prísť nový vzťah, do istej miery by to musel byť obchod, pretože by musel vyhovovať mne aj mojim deťom, musel by akceptovať mňa aj deti a musel by mať rád nás všetkých. Vo veciach lásky nechcem obchodovať. Nehľadám nového otca svojich detí, nestaviam sa do polohy obeť, pretože viem, že deti som schopná zvládnuť aj sama. Chcela by som, aby to len tak obyčajne prišlo. Aby som sa do niekoho celkom iracionálne zaľúbila. Viem, že som tohto citu ešte schopná.